

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. XIII. An cogitatio honesta naturalis congrua, sit vera gratia in homine
non eleuatio ad supernaturalem finem, siue in pura, siue in integra natura
constituto absque peccato?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

actu secundo, ideo congrua nominatur, hæc autem sit vera esset necessitas consequens, seu concomitans. Denique si talis cogitatio ut congrua esset necessaria necessitate antecedenti, tolleret libertatem voluntatis, quia præveniret consensum eius, & necessario inferret illum. Est ergo hæc necessitas consequens, siue consideretur in re ipsa, seu in executione, siue in præsentia Dei: nam Deus præscit cogitationem esse congruam, quia habitura est effectum, cooperante libera voluntate, non quia secundum se spectata illa cogitatio necessario inferat talem voluntatem. Et in hoc convenit nobiscum Vasquez in 1. 2. loco citato, licet in 1. p. aperte supponat, in cogitatione congrua necessitatem antecedentem, ponendo in illa aliquam conditionem antecedentem, in qua excellere debet cogitationem, quæ congrua non est.

22. Secundo sequitur ex dictis, simpliciter, & proprie loquendo, posse hominem bene moraliter operari sine cogitatione congrua, licet secundum quid, & in sensu composito dicatur, non posse bene operari sine cogitatione congrua. Prior pars ex dictis facile probatur, quia non est necessaria cogitatio congrua, ut aliquis possit bene operari: nam ad hoc satis est cogitatio bona sufficiens, ut ostensum est; ergo absolute verum est hominem sine cogitatione congrua posse bene operari. Item homo non habens cogitationem congruam, cum sufficiente est proxime liber ad bene operandum; ergo est etiam potens, quia sine potestate non est libertas; ergo simpliciter potest bene operari. Item homo cum sola cogitatione honesta sufficiente, peccat contra illam operando; ergo poterat non sic, sed honeste operari; ergo sine cogitatione congrua simpliciter potest. Item qui habet cogitationem honestam sufficientem, potens est facere, ut illa sit congrua, alias congruitas non esset conditio consequens, sed antecedens; sed non aliter potest facere cogitationem illam congruam, nisi consentiendo illi; ergo hoc etiam potest, licet id non sit facturus. Denique hinc sumitur ratio à priori, quia posse est prius, quam operari; unde vere aliquid possumus, licet id non sumus facturi; ergo licet homo non sit consenturus cogitationi honestæ, simpliciter, & propriissime potest illi consentire; ergo sine cogitatione congrua potest bene operari.

23. Altera vero pars etiam constat, quia non possunt simul ista duo coniungi, scilicet, quod homo bene operetur, & cogitationem congruam non habeat, quia ipsa bona operatio est effectus cogitationis honestæ, per cuius causalitatem constituitur in esse congruæ; ergo in sensu composito repugnat bene operari sine cogitatione congrua; quia sensus compositus cadit in prædictam coniunctionem incongruitatis cogitationis cum effectu bonæ operationis, sicut dicimus repugnare, prædestinatum damnari, vel reprobum saluari, in sensu composito, id est, repugnare, illa simul coniungi. Hæc igitur duæ partes manifestæ sunt ex dictis, neque in illis potest esse controuersia nisi de nomine.

24. Nihilominus ad intelligendum Patres, & Concilia, ac diuinam Scripturam, multum refert, diligenter aduertere, quando in vno, vel alio sensu loquantur. Existimo vero quotiescunque homo dicitur impotens ad aliquid operandum, sine tali cogitatione, aut auxilio, sermonem esse de impotentia simpliciter, & in priori sensu diuiso, ac proprio, nisi ex circumstantiis loquutionis aliud manifeste constet. Nam homo non dicitur impotens, nisi ex defectu virium, & propriæ facultatis: nam ex eo solum, quod sit male operaturus, vel quod præuideatur male operaturus, non dicitur impotens ad bene operandum: dicitur ergo impotens ex defectu virium. Et ideo propter defectum solius cogitationis congruæ, non potest homo dici simpliciter impotens ad bene operandum, quia cogitatio congrua non dat vires bene operandi, ut congrua est, sed solum ut honesta, &

sufficiens est. Atque eadem ratione quoties agitur de necessitate diuini auxilij ad bene operandum, necessitate (inquam) fundata in hominis fragilitate, vel impotentia, talis necessitas antecedens esse solet, & non tantum consequens, & impotentia illa esse solet in sensu diuiso proprio, & non in sola suppositione aliqua consequente: quia hæc non sufficit, ut homo denominetur impotens, sicut declaratum est. Quæ omnia notanda sunt pro his, quæ dicemus, & ex discursu materiæ fient clariora.

CAPVT XIII.

An cogitatio honesta naturalis congrua, sit verè gratia, in homine non eleuato ad supernaturalem finem, siue in pura, siue in integra natura constituto absque peccato?

UT distinctius procedamus, per singulos hominis status breuiter discurremus, incipiendo à statu puræ naturæ, quia cum illo maxime videtur gratia repugnare, quæ vero de illo statu dixerimus, à fortiori habebunt locum in statu integræ naturæ non eleuata ad finem supernaturalem, ut per se notum est, & ex dicendis patebit. Duobus autem modis dici potest gratia respectu naturæ, vno modo quia est supra ordinem naturæ, alio modo quia est supra debitum naturæ. Priori modo manifestum est, cogitationem congruam honestam solum secundum conformitatem ad rationem naturalem respectu hominis in statu puræ naturæ non esse gratiam supra ordinem naturæ. Probatur quia homo in pura natura non esset ordinatus ad finem supernaturalem: ergo nec cogitatio illa daretur illi in ordine ad illum finem: ergo ex parte finis non esset supra ordinem naturæ. Nec etiam ex parte obiecti, vel regulæ, vel effectus, vel modi esset supra eundem ordinem: ergo nullo modo. Probatur minor quoad omnes partes, quia obiectum talis cogitationis esset bonum honestum ordinis naturalis, id est, consentaneum naturæ rationali secundum solam perfectionem naturalem spectatæ, unde regula proxima illius obiecti esset recta ratio naturalis, radicalis vero, & remota esset ipsa natura rationalis: effectus vero esset actus quidam voluntatis honestus pertinet secundum speciem, & substantiam suam ad ordinem virtutum acquiriturum, quæ ad ordinem naturæ pertinent. Denique nullus modus excedens ordinem naturæ in tali cogitatione prædicari potest, quia neque modus intensiōis, expressiōis, aut claritatis, quia supponimus in his omnibus non excedere vires, & efficacitatem naturalis luminis intellectus. Neque etiam modus causalitatis, quia etiam supponimus, fieri per causas secundas naturales sine aliqua peculiari mutatione in illarum cursu, aut dispositione facta, & Deum cum illis tantum generalis influentia concurrere sine alio speciali modo: ergo non superest modus, quo illa cogitatio supra naturæ ordinem reputari possit.

At vero de gratia supra naturæ debitum controuersia est. Nam Vasquez plane sentit, etiam tunc talem cogitationem futuram fuisse veram gratiam. Sufficiensque argumentum esse creditur, quia hæc cogitatio congrua non omnibus datur: quod autem est naturæ debitum omnibus datur: ergo hæc cogitatio non est naturæ debita: ergo est gratia, quatenus gratia significat omne donum naturæ non debitum. Item si Deus daret homini cogitationem sufficientem tantum, satisfaceret naturæ debito: ergo si præparat congruentiorem gratiam facit ultra naturæ debitum. Unde consequenter inferat, hoc genus gratiæ esse necessarium ad operandum quodlibet opus honestum, non solum in pura hominis natura, sed etiam in

iam in statu naturæ integræ, etiam si absque gratia sanctificante, & absque ordinatione ad finem supernaturalem intelligatur. Idemque consequenter dici in Angelica natura secundum se spectata, propter indifferentiam cuiuscunque creatæ naturæ intellectuales ad cogitationem congruam, & incongruam, quia Deus satisfaceret, ut sic dicam, suo muneri creatoris, dando cogitationem sufficientem; ergo si det congruam, facit specialem gratiam ultra talis naturæ debitum.

2. Affertur.
Cogitatio congrua non est supra debitum naturæ.
Probatur.
Primo non est supra debitum naturæ.
Nihilominus censeo respectu puræ naturæ hoc donum cogitationis congruæ non esse computandum extra beneficia creationis, id est, extra illa dona, quæ ad primam creationem consequuntur quasi ex naturali debito; ac subinde non esse propriam gratiam, etiam naturalis ordinis, & supra omne naturæ debitum. Probatur, & declaratur in hunc modum, quia hoc debitum potest considerari, vel in ordine ad naturam specificam, vel in ordine ad indiuidua sub specie contenta; utroque autem modo cogitatio congrua est interdum debita naturæ; ergo. Minor probatur in primis respectu specificæ naturæ, quia omnibus alijs speciebus rerum debitum est tale genus diuinæ prouidentie, quo interdum opera connaturalia conueniunt, ac recte secundum capacitatem suam naturæ faciunt; ergo id est debitum humanæ, seu intellectuali naturæ; sed operatio recta, & consentanea tali naturæ, est operatio honesta; ergo est illi debita naturalis prouidentia, qua interdum talis operatio efficiat.

4. Propter probatam arguendi ab alijs quibusdam ad humanam.
Probatur prima consequentia, tum quia alias inferior esset intellectualis creatura, quacunque alia minus perfecta in obtinenda ab auctore suo prouidentia ad rectam operationem necessarius, quod incredibile, & præter omnem rationem videtur. Tum quia etiam inferiores naturæ habent quandam indifferentiam ad rectam, & obliquam, seu defectuosam operationem suæ capacitati consentaneam, quæ quidem non est indifferentia libertatis, sed capacitatis, seu naturalis contingentie ex vario concursu causarum, & impedimento proueniens, si enim animal interdum potest recte videre, interdum oblique, & bene ambulare, aut claudicare, & sic de alijs, ergo si propter indifferentiam non est debita naturæ intellectuali recta operatio, etiam inferioribus naturis non erit debita, nam quod illa indifferentia sit libertatis, vel naturalis contingentie, parum refert, quia semper determinatio ad rectum actum potius, quam ad obliquum, pendet ex libera Dei prouidentia ita disponente seriem causarum, ut tandem sequatur operatio recta potius, quàm obliqua. Si ergo respectu aliarum rerum, non obstante illa varietate euentuum possibilitum, ipsa ratio sapientis, & debite gubernationis vniuersalis postulat, ut causæ vniuersales, & ordo rerum vniuersi ita disponantur, ut in vnaquaque natura possint esse, & de facto inueniantur operationes naturæ conuenientes, rectæ, & debito modo factæ, cur non idem dicatur respectu intellectualis naturæ secundum se spectatæ.

6. Item propter arguendi a seipsum.
Declaratur præterea in hunc modum, quia naturæ humanæ debita est cogitatio honesta sufficiens ad recte operandum, ergo & congrua. Antecedens probatur quia alias nunquam imputaretur homini, si non recte operaretur, nec esset illi debita facultas proxima ad eligendum libere inter honestum, & turpe, quod manifeste repugnat ordini consentaneo diuinæ prouidentie, quam nobis proposuit Sapiens Ecclesiasticus dicens. *Ante hominem vita & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei dabitur illi, quoniam multa sapientia Dei; repugnat etiam cum proxima libertate naturali, quam homo habet ad peccandum. Quia nisi homo habeat considerationem actualem boni honesti sufficientem ad volendum illud, vel saltem illam habeat in manu sua, si velit attendere, non habet libertatem proximam ad peccandum, quia non potest sufficienti consideratione eligere inter bonum, & malum, nec habere proximam indifferentiam ad utrumque; ergo si homini non*

est naturaliter debita cogitatio honesti sufficiens ad mouendum affectum, vel quod perinde est, non sit homini naturaliter debitum auxilium sufficiens ad habendam talem cogitationem, etiâ proxima libertas ad peccandum non erit naturalis voluntati, nec poterit in illa inueniri, nisi supposito aliquo dono gratuito; & non debito naturæ. Consequens est absurdum, & à nullo doctore catholico, quod ego sciam, assertum est. Vnde cum Pelagius sæpius contenderit, hanc libertatem esse homini naturalem, in hoc nunquam illi Patres contradixerunt, sed illi libertati gratiam, quæ gubernetur, necessariam esse adiunxerunt. Ideoque semper reprehenderunt Pelagium, quod nomine gratiæ ipsum liberum arbitrium intelligeret. Supponebatur ergo esse in ipsa natura, quidquid ad illam libertatem necessarium est, saltem ad eligendum inter bonum, & malum proportionatum naturæ, inter quæ vnus est cogitatio honesta sufficiens. Vnde etiam Vasquez disp. 189. c. 15. n. 126. & n. 127. fatetur, cogitationem honestam sufficientem ad mouendam voluntatem non esse donum gratiæ, sed naturæ saltem intra gradum minimum, licet de qualibet alia vehementiori, seu maiori dicat esse donum gratiæ, etiam si congrua non sit. Quamuis in disp. 190. nu. 119. & sequentibus rationes afferat ad probandum, cogitationem congruam esse veram gratiam, quæ si essent validæ, etiam de sufficienti procederent. Sed profecto hoc potius ostendit illas esse inuales, quod infra etiam expendemus. Nunc ergo satis probatum est, honestam cogitationem sufficientem tantum, non esse gratiam, sed debitam humanæ naturæ.

6. Probata sufficiens, probatur iam congrua.
Iam vero probatur prima consequentia, nempe idem esse de cogitatione congrua, quia si cogitatio sufficiens debita est humanæ, seu intellectuali naturæ, vel est debita sufficiens tantum, seu incongrua, vel sufficiens congrua, vel sufficiens indifferens, seu in communi. Primum incredibile est, nam contra omnem rationem est, cogitare, homini in natura pura debitam esse prouidentiam, quæ semper infallibiliter peccet, licet possit non peccare. Quæ enim ratio talis debiti, vel determinationis cogitari potest? Secundum etiam non dicitur, quia plus est, quam id, quod intendimus, & nulla ratione fulcitur; imo aperte repugnat cum ordinaria Dei prouidentia, quam experimur. Tertium ergo necessario dicendum est. Posita autem illa generali, & quasi indifferente prouisione causarum, veluti naturali necessitate sequitur, ut cum illa cogitatione sufficiente aliquæ voluntates liberæ bene operentur, & faciant illam congruam, quia non est morale, ut quamplurimæ causæ de se indifferentes ad hoc, vel illo modo operandum, semper eodem modo determinentur, & peiorem partem semper eligant sine ulla exceptione. Ergo eo ipso, quod tali naturæ specificæ debetur sufficiens cogitatio honesta, & quod ex parte Dei non impediatur, sed libere operari finatur, naturaliter sequitur, ut interdum effectus bonæ voluntatis sequatur talem cogitationem; ergo etiam est debita huic naturæ illa prouidentia, ex qua cogitationes congruæ interdum consequuntur.

7. Confirmatur proxima probatio.
Confirmatur, nam sicut congrua cogitatio potest separari ab aliquo homine, ita & sufficiens, nam absolute non repugnat hominem aliquem nunquam excitari ad cogitationem honestam; etiam minimam, sed hoc non sufficit, ut cogitatio honesta sufficiens, sit propria gratia, cum sit naturale beneficium manans ex creatione naturæ sub tali ordine naturalium constitutæ: ergo idem cum proportionem est de congrua cogitatione. Vnde constat, sub beneficio creationis comprehendi non solum ea, quæ à natura semel creata separari non possunt sine miraculo, vel sine quadam veluti violentia naturali, sed etiam quæ secundum ordinarium causarum secundarum cursum possunt ab ea fieri, & sæpe fiunt cum generali primæ causæ influxu. Hac enim ratione cogitatio sufficiens saltem minima comprehenditur sub beneficio creationis, quia solo cursu, & viribus naturæ interdum sequitur cum genere

generali concursu, supposita prima rerum dispositione in ipso vniuerso, & partibus eius, quæ etiam pertinet ad beneficium creationis, vt de facto collatum est. Quia non aliter coniuncta est naturaliter cogitatio honesta, etiam tantum sufficiens cum beneficio creationis, & ordine vniuersi, nam absolute loquendo, posset Deus aliter res disponere, quo posito talis cogitatio non excitaretur, vt iam satis explicuimus. Eodem autem modo sequi potest, & frequenter sequitur cogitatio vehemens, quam minima, & nihilominus sine fructu, seu non congrua. Et similiter frequenter contingit, vt cogitatio sit congrua, licet alioqui sit in se minus vehemens, vel etiam minima, & in his omnibus semper sinitur intra ordinem naturæ; ergo sub beneficio creationis omnes istæ cogitationes bonæ comprehenduntur.

8.
Probatur a.
principaliter
assertio, lo-
quendo adhuc
de humana
specie.

Vltimo declaratur res tota, quia considerata pura natura humana sub sola generali prouidentia naturæ consentanea, huiusmodi cogitationes congruæ natæ sunt sequi ex generali cursu, & concursu rerum, & causarum secundarum, tum naturaliter, tum libere agētium cum generali concursu primæ causæ, quia talis effectus non transcendit virtutem talium causarum, nec potest fingi ratio, ob quam ex illis sequi non possit, & sæpe sequatur. Atque hic effectus ad primam vniuersi, totiusque naturæ institutionem, & causarum ordinem, & continuam successionem à Deo libere factam, & conseruatam reducitur. Effectus autem, qui ex naturali cursu, & operatione talium causarum in vnaquaque rerum specie sequi potest cum solo generali concursu Dei, dici potest, & debet tali naturæ debitus, saltem secundum rationem specificam; ergo etiam cogitatio congrua computari debet inter effectus naturales tali speciei debitos. Probatur consequentia, primo quia prima institutio vniuersi sub tali ordine rerum, & causarum, licet non possit esse alicui debita, sicut neque creatio, quia nihil supponit, nihilominus non est beneficium gratiæ, sed naturæ, nec est aliquid distinctum à beneficio creationis, & quidquid postea ex illis causis sequitur, licet conseruationem, & generalem Dei concursum libere à Deo dandum, includat; nihilominus non est gratia à beneficio creationis distincta, sed sub illo includitur, quia prouenit ex solo influxu, & ordine naturali debito rebus sic institutis, & intra illum ordinem proceditur vsque ad cogitationem congruam; ergo etiam illa prouenit ex beneficio creationis, cum alijs naturaliter consequentibus ipsum. Secundo quia licet Deus sola libertate elegerit hunc ordinem rerum, & causarum naturalium potius, quam alium, non poterat (quantum prudenter cogitari potest) eligere aliquem ordinem causarum vniuersi, sub quo humanam naturam crearet, ex quo non sequerentur multæ cogitationes honestæ, ex quibus aliqua fierent congruæ, si ab ipso Deo specialiter non impedirentur, quod fieri nunquam potest; ergo licet hæc, vel illæ cogitationes congruæ non sint debite puræ naturæ, nihilominus confuse loquendo, debitum illi est, vt interdum habeat tales cogitationes, sub quocunq; prouidentia ordine instituatur.

9.
Probatur de-
inde assertio
per respectu
ad indiui-
dua, ac pri-
mum Ange-
lica.

Idem.

Venio ad alteram partem de comparatione huius beneficii ad indiuiduas personas. Et in primis initium sumo ab Angelica natura. Nam si vera est sententia D. Thomæ dicentis, in vnaquaque specie Angelica tantum esse vnum suppositum, & cogitatio congrua pro aliqua occasione, vel momento debita est vnicuique speciei Angelicæ, necessario fit consequens, vt sit etiam debita illi Angelo, qui vnicus in sua specie creatus est, Deinde etiam si plures, vel omnes Angeli essent eiusdem speciei, est per se valde credibile, & consentaneum alteri opinioni D. Thomæ, & communi Theologorum, debitum illi esse ex prouidentia naturali, vt saltem prima cogitatio naturalis, & antecedens omnem vsum libertatis Angelicæ congrua sit ad honeste volendum. Quia proprium

est Angelicæ naturæ, vt primam cogitationem habeat immediate à Deo mouente, tanquam à proxima, & principali causa. Quia prima cogitatio Angelicæ, neque ab intrinseca voluntate esse potest, neque intellectus Angelicus potest ab alia causa extrinseca immediate moueri, nisi à Deo, vt nunc suppono, decet autem maxime, vt prima cogitatio data ab ipsomet autore naturæ, cum ipsa natura, sit congrua ad recte operandum. Et hoc est consentaneum communi opinioni affirmanti Angelum in primo instanti suæ creationis peccare non posse, licet ponatur in pura natura creatus, illius enim opinionis fundamentum, quod (iudicio meo) probabilius excogitari potest, esse debet, quod cum Angelus tunc à solo Deo moueatur immediate, debet moueri per cogitationem congruam, ne defectus ad aliam cogitationem consequens, in Deum aliquo modo refundi posse videatur. Ergo iuxta hanc probabilissimam doctrinam aliqua cogitatio congrua debetur vnicuique Angelorum ex vi suæ creationis, & conuenientis prouidentia ad illam consequentis.

Vltius vero siue Angeli sint plures in vna specie, siue tantum in vno genere, & licet nulli eorum sit debita cogitatio congrua, etiam in primo instanti creationis, saltem debetur omnibus cogitatio sufficiens, & inde naturali quadam necessitate sequitur, vt in multis eorum, vel fere in omnibus sit congrua, sistendo in ordine naturali, propter rationem factam. Quia illa congruitas consummatur per vsum liberum, & in Angelis in pura natura spectatis longe facilius est honestus vsum, quam turpis, adeo vt multi crediderint, eos esse impeccabiles in naturalibus puris; ergo ex sufficiente motione facta in omnibus, euidentis fere est, in multis, vel in pluribus futurum esse bonum consensum liberum, & consequenter cogitationem esse congruam, & vt talem à Deo præiudici, & donari. In quo quidem maius confert beneficium illis, qui consensuri præiudicant, tamen illud non est distinctum à beneficio creationis, sed consequens illud eo ipso, quod Deus vult talem Angelum creare. Quia neque Deus debuit negare cogitationem consentaneam naturæ talis Angeli, eo quod præiudicet, illam futuram esse congruam; hoc enim nõ erat consentaneum bonitati Dei, nec illa congruitas orta est ex alio beneficio, quam ex libertate recepta munere creationis, & bono vsum eius præiusto, vt futuro ex eadem libertate naturali, supposita tali cogitatione, etiam naturali; ergo ad talem voluntatem honestam nulla propria gratia in Angelica natura præcedit.

Præterea si consideremus humanam naturam etiam puram vt à Deo creatam, semper quidem necessarium fuit, in aliquo determinato indiuiduo à solo Deo immediate fieri, vt est per se notum, quia ne primus homo potest esse non factus, nec ab alio priori generari, cum non possit esse prior primo, neque in infinitum procedi, nec etiam potest per alias causas secundas produci, debet ergo hæc natura in aliquo determinato indiuiduo immediate à Deo creari, in quocunque statu fiat. Item considerata talis naturæ conditione, necessario creari debuit in ætate adulta, vt posset se ipsum regere, nutrire, & conseruare. Vnde hoc etiam potest dici debitum tali naturæ, & tali indiuiduo eius, supposito, quod Deus velit illum potius immediate creare, quam alium, quod licet sit peculiare beneficium, illi potius, quam alijs factum, non est tamen distinctum à beneficio creationis. Ad hoc autem beneficium est vltius consequens ex naturali prouidentia, vel debita, vel certe valde consentanea ipsi naturæ secundum se spectatæ, vt talis homo creetur cum aliqua cogitatione congrua honesta, vt in illo momento, in quo à Deo creatur, bonus esse incipiat, propter rationem in Angelis factam, quæ in homine videtur esse magis necessaria, quia infirmior est, & ad intelligendum tardior, & in illo initio est sub authoris sui prouidentia tanquam infans sub

Cap. XIII. Vtrum cogitatio congrua sit gratia in homine non eleuato, &c. 277

sub cura parentis, & ideo ad prouidentiam Dei spectat, non solum honestam, sed etiam congruam cogitationem illi immittere, siue per se, & immediate, siue creando illum sub tali rerum dispositione, & obiectorum applicatione, in qua ad huiusmodi cogitationem excitaretur.

Denique cum Deus conderet huiusmodi hominem, ut per eum conseruaretur diu species humana, vltra sociam ad generandum necessariam, debuit etiam necessario creari sub aliqua serie, & ordine causarum vniuersi apta ad conseruationem tam speciei, quam indiuiduorum per cotinuum seriem generationum; & ideo totum hoc dici potest naturæ debitum, & sub beneficio creationis comprehensum. Ergo licet dispositio rerum, & causarum vniuersi varia, & multiplex esse potuerit, & Deus pro sua libertate hanc potius, quam aliam elegerit, nihilominus hac electione supposita, talis dispositio, & quidquid ratione illius quali naturali consecutione à Deo fit, ad beneficium creationis spectat. Quia neque excedit ordinem creationis, & conseruationis naturæ, nec potest aliter à Deo fieri creatio, quam eligendo libere vnum dispositionis modum ex varijs, & infinitis, quos posset efficere, & ideo electio ipsa dici potest quodammodo debita, & licet determinatio ad hunc, vel illum modum sit Deo voluntaria, & libera, semper tamen fit inter res eiusdem ordinis, ideoque semper dispositio vniuersi, quam Deus eligit, pertinet ad vniuersale beneficium creationis.

Hinc ergo ulterius progrediendo ad reliquos homines, qui ex illis primis succederent. In illis quidem cessat illa ratio de prima cogitatione immediate à Deo recipienda, quia non immediate ab ipso producantur, nec in ætate adulta, sed paulatim post generationem ad usum rationis perueniunt, & ab obiectis tunc occurrentibus excitari incipiunt. Vnde si causæ, & res vniuersi suum cursum naturalem agere sinantur sub generali prouidentia Dei, fieri potest, ut in quibusdam hominibus cogitatio sit turpis, vel ut sit honesta, interdum incongrua, & interdum congrua: quia ex vi causarum tam naturalium, quam liberalium hæc omnia sunt contingentia, & ideo ablato omni impedimento ex parte Dei, & relictis rebus omnibus cum generali influxu primæ causæ, non semper fieret ille effectus moralis cogitationis vno modo, quia contingentia ipsa hoc non patitur, moraliter, ac naturaliter loquendo. Ergo ex vi illius ordinis causarum cum generali concursu aliquæ essent in hominibus cogitationes congruæ, essentque in his hominibus potius, quam in illis, non ex aliqua speciali prouidentia, aut causalitate Dei, sed ex vi ordinis causarum, supposita prima illarum dispositione, & adiuncto libero vsu humanæ voluntatis: ergo cogitatio congrua, in quocunque homine existeret, licet esset diuinum beneficium, non esset distinctum à beneficio creationis. Probatur hæc vltima consequentia (cætera enim omnia ex dictis satis sunt nota) quia supposita prima rerum institutione, & dispositione causarum vniuersi, reliqua omnia naturali cursu sequuntur cum solo generali influxu Dei vsq; ad talem cogitationem honestam sufficientem in tali, vel tali persona excitatam, & ideo talis cogitatio debita est naturæ: quæ omnia satis constant ex dictis. Rursus vero quod talis cogitatio sufficiens huic fit congrua, ex eius libero vsu cum generali concursu Dei tantum prouenit, ut etiam probatum est, & ille concursus etiam est naturæ debitus: ergo talis cogitatio congrua etiam est debita, supposita prima institutione.

Dices: supposita præscientia Dei de congruitate futura talis cogitationis, fuisse speciale Dei beneficium, & naturæ non debitum, creare res sub tali dispositione, & ordine. Respondeo concedendo totum, & addendo, illud beneficium non esse ita distinctum à beneficio creationis, quin sit cum illo connexum, quia,

Pars I.

iam probatum est, liberam Dei electionem de tali ordine rerum, & causarum vniuersi potius, quam alterius, esse beneficium speciale, non tamen distinctum à beneficio creationis, & ideo quidquid est debitum, ex suppositione illius primæ dispositionis, & quidquid naturali consecutione inde sequitur, non est beneficium distinctum à beneficio creationis, quantumvis speciale esse videatur. Si ergo generalis illa vniuersi dispositio ad generale beneficium creationis pertinet, etiam conseruatio, ac cursus eius sunt debita, facta priori suppositione, & inde etiam per naturalem connexionem sequuntur reliqui effectus in tali persona vsq; ad talem cogitationem cum tali vsu libertatis: ergo omnia illa continentur sub beneficio creationis. Et confirmatur primo, quia ipsamet generatio talis hominis potius, quam alterius est speciale beneficium Dei, comparatione facta ad alium hominem possibilem, qui posset generari, & de facto generaretur, si Deus à principio vniuersi causas aliter disposuisset, nunc autem non generabitur aliquando: & nihilominus generatio talis hominis non est beneficium non comprehensum in beneficio creationis, quamuis supponat primam rerum institutionem, & dispositionem libere factam à Deo, qui optime nouit, inde euenturum, ut tandem generetur talis homo: ergo idem est de effectu bonæ cogitationis futuræ congruæ in tali homine, qui præuidetur bene vsurus tali cogitatione.

Confirmatur secundo exemplo supra allato ex Augustino, quia ex simili causarum serie, & naturali, vel libero earum cursu suæ naturæ relicto, & supposita prima institutione sequitur, ut talis homo generetur in optima constellatione & consequenter cum optima complexione, sanitate, & integritate membrorum, & dispositione sensuum apta ad ingenij acumen, &c. Et nihilominus hæc omnia, licet specialia sint, comprehenduntur sub beneficio creationis, quia licet potuerit Deus ordinem naturæ alio modo instituire, quo posito contrarij effectus fortasse sequerentur, & ideo illa dispositio rerum ita nunc facta, & relata ad alios effectus præuisos in tali persona fuerit speciale beneficium eius: nihilominus totum id comprehenditur sub beneficio creationis, prout de facto collatum est: ergo idem est de cogitatione, & de quocunque alio simili effectu. Et ideo dici cum probabilitate non potest, bonam indolem, vel ingenium ad virtutem aptum esse donum gratiæ indebitæ naturæ, vel indiuiduo: ergo nec cogitatio pendens ex solis causis naturalibus potest dici gratia dicto modo, solum quia dictam institutionem libere, & cum præscientia Dei factam supponat, est enim eadem ratio. Confirmatur tertio, quia alias etiam bruto fieret gratia, cum causæ ita cum illo concurrunt, ut sit perfecta, & non monstrosa generatio.

Ad hæc vero, & similia duobus modis solet responderi. Primo gratiam supponere subiectum, cui fiat, & ideo supponere etiam subiectum, consummatum, & perfectum suis omnibus potentijs, ideoque beneficia, quæ pertinent ad productionem perfectam, & consummatam subiecti non vocari gratiam, secus vero esse de actionibus, quæ iam perfectum supponunt. Sed hoc in primis est ad libitum vti vocibus ad fugiendas difficultates. Si enim nomen gratiæ in illa amplitudine sumatur, non est cur magis supponat rem, cui fit, quam nomen beneficii, cum gratia non sit, nisi beneficium gratuitum, seu beneficium non debitum, & possit beneficium non debitum fieri rei, quæ per illud fit. Sicut prædestinatio, seu æterna electio Dei est gratia, licet non supponat rem esse, sed tantum esse possibilem, & sit ratio ordinandi illam, ut fit. Dein de isto nomen gratiæ in aliquo vsu magis proprio, & rigoroso supponat rem, cui fit, cur supponet illam consummatam, & perfectam in omnibus potentijs, &c. cum hæc supponant existentiam substantiæ, & possint impediri, sitque beneficium speciale, quod

AA

NON

Tertio.

non impediatur, quod certe negari non potest? Unde si esset etiam indebitum secundum naturæ ordinem, sine dubio esset gratia, ut opponitur debito naturali. Denique homo ad generandum supponitur omnino perfectus in suis potentijs, & nihilominus potest monstruose generare, vel aliter operari propter impedimenta occurrentia; ergo ablatio illorum impedimentorum ex providentia Dei est gratia respectu illius, non minus, quam sit respectu hominis cogitatio bona sine impedimentis bonæ operationis. Et quod de actione generandi dicimus, potest etiam considerari in actibus immanentibus, vel quasi immanentibus brutorum, ut in motu perfecto sine claudicatione, vel visione, aut æstimatione sine deceptione, & similibus.

17.
Responsio

Alia responsio est, distinguendo inter gratias phylicas, seu naturales, & morales, & concedendo gratiam physicam posse esse communem brutis, non vero moralem. Sicut de homine etiam dicunt, ad quamcunque veram cogitationem speculativam physicæ, vel metaphysicæ, indigere gratia physica, non vero naturali, quæ ad solos morales actus requiritur. Sed non est contendendum de vocibus ad libitum excogitatis. Non est enim dubium, quin possit Deus physica beneficia, ultra naturæ debitum, quibus voluerit, conferre, & tunc quæstio erit de nomine, an illa omnia sint vocanda gratiæ. Nos vero dicimus, gratiam in usu sanctorum Patrum nunquam hoc modo sumi. Propterea enim dixit Augustinus solam intellectualem naturam esse gratiæ capacem libro quarto, contra Iulianum capite tertio. Item dicimus, Deum ordinaria providentia sua non conferre brutis beneficia non debita secundum naturalem cursum causarum uniuersi, & ideo non posse talia beneficia gratiam vocari. Quod si interdum Deus aliquid circa res naturales ultra cursum naturæ operatur, id semper est in ordine ad bonum hominum, & respectu illorum est gratia non tantum physica, sed etiam moralis, quia ex parte Dei ad bonos eorum mores ordinatur. Naturales vero effectus, & actiones eorum, quæ nullo modo excedunt ordinarium cursum naturæ, licet sint Dei beneficia, non sunt gratiæ, neque physica, neque morales, quia nullo modo excedunt naturale debitum, & sicut in alijs rebus hoc verum est, ita etiam in homine in pura natura spectato, siue cogitatio, vel actio ad scientiam puram pertineat, siue ad honestos mores naturales, rationes enim factæ uniuersales sunt.

Impugnatur.

CAPVT XIV.

Obiectionibus contra discursum capitis superioris satisfut.

1.
P. Valg. disp.
189-611 nu.
128.

PRÆCIPVA obiectio sumitur ex fundamento contrariæ sententiæ, quod ita fere exponitur. Qui negat cogitationem congruam esse gratiam, consequenter tollit diuinæ providentiæ attribui concursum illum causarum secundarum, ex quo solet provenire cogitatio ita congrua, ut nullum impedimentum illi occurrat, quod effectum bonæ voluntatis valeat impedire. Consequens est absurdum, & in atheismum inclinat, ergo. Sequela probatur. Nam si hæc motio, & applicatio causarum, & remotio impedimentorum non sit sine Deo, omnia providente, ac disponente, quomodo negari potest, congruam cogitationem esse à Deo specialiter prouisam, & ultra omne debitum creationis, & conseruationis? Quia posset Deus, salua rerum vocatione, & conseruatione aliter res disponere, ut ex eis congrua cogitatio non proveniret: nunc autem ex voluntate efficaci dandi talem cogitationem con-

Obiectio.

gruam, & bonam operationem ad illam consequentem, talem rerum, & causarum ordinem disposuit, ergo vel non potest negari, hunc effectum esse ex gratia, vel negandum est, esse ex diuina providentia.

Confirmatur primo, quia si cogitatio congrua esset debita, omnibus daretur; ita enim nos de vocatione congrua argumentamur in libro secundo, de Prædestinatio. capite secundo, numero quinto, non datur autem omnibus, ut constat; ergo non est debita; ergo est gratia saltem ut significat fauorem ultra beneficium creationis. Confirmatur secundo, quia alias etiam posset homo sine gratia seruare totam legem naturæ, & Deum super omnia diligere, & quamcunque grauissimam tentationem, quia ad hæc omnia sufficit cogitatio congrua. Denique confirmatur, quia eodem modo inferri posset, in ordine actuum supernaturalium vocationem congruam non esse maiorem gratiam, quam incongruam, nec gratiam efficacem, quam sufficientem, nec donum perseverantiæ, quam auxilium, quod datur posse perseverare, quæ omnia sunt absurda, ut constat, & contra nostram sententiam. Sequela vero patet, quia omnia illa proueniunt ex congruitate vocationis, quæ congruitas non addit etiam in ordine supernaturali speciale donum physicum, nam in re congruitas etiam in illo modo consummatur per bonum usum liberi arbitrii cum adiutorio eiusdem gratiæ, qui bonus usus quasi naturaliter sequitur in aliquibus ex prioribus gratijs.

Prima obiectio nihil nos mouet, quia contra nos non procedit, qui fatemur, tunc vocationem esse peculiare Dei beneficium, quamuis propria gratia non sit. Et licet posset aliquo modo vrgere illos, qui in hoc genere providentiæ non agnoscunt speciale Dei beneficium, nihilominus illis etiam immerito imponitur, vel suspicio atheismi, aut quod tam male sentiant de providentia Dei, ut illa reprehensione sint digni. Nam illi, aut in eo fundantur, quod negant habere Deum ante suam providentiam præscientiam futurorum contingentium conditionatorum, aut in hoc, quod Deus non præhincit speciali, & efficaci modo actum bonum moralem in particulari, sicut nec malum, sed solum intendit bonum, quantum est ex se, malum autem solum permittit, & postquam præuidet absolute vnum vel alterum, in bono complacet, & non in malo. At vero prius fundamentum negans scientiam conditionatam, licet falsum sit, à multis Theologis defenditur, qui non negant, providentiam diuinam circa omnes actus in particulari, licet illam non satis perfectam, & diuinæ sapientiæ consentaneam explicare possint. Secundum item fundamentum à multis etiam Theologis defenditur, non solum in actibus ordinis naturalis, sed etiam in supernaturalibus, & licet in istis sententia illa, non solum non possit probari, verum etiam nec tolerari, ut infra dicam, in præfenti non habet tantam absurditatem. Quia non est improbabile, Deum non præfinire omnes, & singulos actus morales in particulari, & in se ipsis, sed solum in causis sufficientibus. Et consequenter non aliter velle cogitationem, futuram alicui congruam ex libero bono usu eius, quam aliam de se omnino æqualem, futuram in alio tantum sufficientem ex libera repugnantia eius. Quia utramque vult Deus ex antecedenti tantum voluntate, & ut uterque homo bonum operetur, & ex voluntate dandi utrique talem cogitationem propter illum finem, & præuidendo in altero congruitatem, & acceptando illam, & in altero repugnantiam, & permittendo illam. Quam differentiam solum, non existimant hi authores sufficere ad inæqualitatem beneficii, cum per Deum non flecterit, quin alterius cogitatio etiam esset congrua, quam ipse etiam æquale ibenter acceptaret. Et per hunc modum putant sufficienter saluari perfectam Dei providentiam.